

Mišljenje Zelene akcije o izgradnji spalionice komunalnog otpada u Zagrebu

Zelena akcija traži zabranu gradnje komunalnih spalionica otpada, sve dok se primjereno ne riješi problem zbrinjavanja opasnog otpada na nivou Hrvatske i ne donese Program gospodarenja otpadom grada Zagreba, tj. maksimalno ne smanji količina proizvedenog otpada kroz niz poticajnih mjera za smanjivanje količine, ponovnu upotrebu i recikliranje otpada u gradu Zagrebu.

Zagreb nema izrađen i usvojen Program gospodarenja otpadom, kojim bi se odredila politika, strategija i mjere provedbe za maksimalno izdvajanje korisnog i minimaliziranje odlaganja postojećeg otpada. U Hrvatskoj još uvijek ne postoji rješenje za upravljanje opasnim otpadom, a i sama Studija utjecaja na okoliš spalionice navodi da je rješavanje zbrinjavanja opasnog otpada od najveće važnosti i hitnosti.

Treba imati na umu da spalionice, iako rade na principu suvremenih tehnologija, emitiraju u zrak teške metale kao što su olovo, živa, kadmij i spojeve dioksina i furana koji su opasni po zdravlje i u najmanjim količinama, tako da redovito mjerenje i praćenje koncentracije ovih spojeva neće biti dostatno za zaštitu ljudskog zdravlja u okolici spalionice.

Iako se većina čestica oslobođenih iz dimnjaka spalionice taloži unutar 10 km od izvora, vrlo fine čestice se mogu transportirati i na puno veće udaljenosti. Tako se, primjerice, živa (Hg), zbog svoje netopivosti može transportirati na velike udaljenosti prije nego što se istaloži, te se smatra da se manje od 15% istaloži u blizini izvora.

Prema podacima iz «Studije utjecaja na okoliš» spaljivanjem predviđenih 385.000 tona otpada i mulja godišnje spalionica otpada će proizvoditi između 95.603 i 105.471 tona pepela ovisno o metodi spaljivanja za koju se investitor odluči. Te brojke predstavljaju između 24.8% i 27.4% originalne težine otpada i mulja. Također, za pretpostaviti je da će s vremenom količina pepela rasti jer su prethodne kalkulacije napravljene sa optimalnim stupnjem rada spalionice, što je u ovom slučaju veoma moguće zbog nepostojanja napora da se organski otpad odvoji od ostalog otpada. Filtri odnosno njihovi ostatci će godišnje činiti od 8.361 do 16.487 (zavisno od metode spaljivanja) tona opasnog otpada godišnje koje će trebati zbrinuti na primjeren način.

Rješenje za komunalni otpad koje Zelena akcija zagovara je prvenstveno uvođenje i poštivanje hijerarhije gospodarenja otpadom, tj. uvođenje mjera i postupaka kojim će se prvenstveno smanjiti proizvodnja otpada, zatim ponovno koristiti i operabiti, te reciklirati otpad. K tome, od primarne je važnosti da se zagovara odvojeno sakupljanje otpada pri čemu će se razdvajati korisni otpad od ostalih vrsta koji se mogu reciklirati ili tretirati kao opasni.

Podsjećamo da su Nacionalnom strategijom gospodarenja otpadom iz 2003. godine, definirani ekološki prioriteti slijedećim redoslijedom:

1. Smanjenje broja odlagališta, poboljšanje odlagališta koja će ostati u pogonu, poboljšanje u sustavu prikupljanja otpada
2. Unaprijeđenje prijevoza otpada, revitalizacija odlagališta
3. Recikliranje, kompostiranje

4. Termička obrada otpada

Iz navedenog se vidi da je termička obrada otpada na posljednjem mjestu, tek kad se poduzmu sve mjere koje zadovoljavaju prethodne prioritete.

Svjesni smo sindroma "Ne u mom dvorištu" i velikog suprotstavljanja stvaranju novih deponija koje emitiraju neugodne mirise, tako da projekt spalionice može građanima djelovati privlačno zbog manje "očiglednog" zagađenja okoliša, pogotovo kad se javnosti prezentiraju uspješni projekti kao što je postrojenje spalionice u centru Beča. Pri tome se zaboravlja, da se spalionicom smanjuje volumen otpada koji se obrađuje, ali se povećava njegova toksičnost te se ostaci moraju odlagati kao toksični otpad.

Također se treba uzeti u obzir da je u Hrvatskoj praksa sasvim drugačija od zemalja EU i da se propisi najčešće ne poštuju, te da nema primjerenog krivičnog gonjenja ukoliko dođe do propusta u upravljanju (npr. ne mijenjaju se redovito filteri zbog uštede, pa više toksičnih plinova bude ispušteno u zrak, ili se toksični pepeo neprimjerenom odloži na komunalno smetište).

Također naglašavamo da se pravilnim gospodarenjem otpada njegove količine mogu znatno smanjiti, što bi produžilo vijek trajanja postojećih deponija. Ukoliko bi se novac planiran za ulaganje u spalionicu preusmjerio na financiranje mjera za smanjenje količine otpada, ponovno korištenje i reciklažu, to bi se i desilo. Smatramo da se postotak otpada koji se reciklira i ponovno upotrebljava može znatno više povećati od postojećih 5% u Zagrebu.

Mi predlažemo da se trenutno obustave daljnja planiranja izgradnje spalionice otpada, dok se ne sprovedu sljedeće mjere i uvjeti:

1. Tražimo da se analiziraju sastav otpada i projekcije za budućnost od strane nezavisnih stručnjaka, te dok se ne donese strategija gospodarenja otpadom u suradnji sa svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama iz civilnog društva. Također je važno da se strategija recikliranja i kompostiranja u gradu Zagrebu prilagodi rezultatima koje ti stručnjaci dobiju.
2. Da se ispituju sve opcije zbrinjavanja mulja dobivenog obradom otpadnih voda prije nego se odluči njegovo spaljivanje.
3. Da se implementiraju ciljevi i mjere prevencije koje je postavilo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Republike Hrvatske, kao na primjer stimuliranje proizvođača na pakiranje proizvoda u povratnoj ambalaži.
4. Da grad Zagreb izmjeni sustav naplate odvoza otpada, gdje bi se cijena formirala po količini proizvedenog otpada, a ne po veličini prostora.
5. Da se sustav recikliranja od vrata do vrata uvede u barem 70% zagrebačkih domova. Sustav od vrata do vrata omogućava odvojeno prikupljanje otpada u domaćinstvima u standardiziranim kantama, gdje komunalno poduzeće taj otpad prikuplja od vrata do vrata.

6. Da se počne provoditi prigodni edukativni program za građane, koji mora dati odgovor na pitanje potreba za smanjivanjem količina otpada, ponovnog korištenja ambalaže i recikliranja.
7. Da Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Republike Hrvatske napravi temeljito izvješće sa trenutnim stanjem problematike opasnog otpada pomoću kojeg bi se opasni otpad mogao precizno nadzirati i pratiti.
8. Da se pojača sistem nadgledanja te da se kazne za nepropisna odlaganja otpada drastično povećaju.
9. Da se sprovede potpuno javna diskusija koja bi uključivala i informaciju konačne cijene projekta za građane, jer javnost u svakom trenutku ima pravo znati što se plaća proračunskim novcem, pogotovo ako je riječ o infrastrukturnim projektima.
10. Smatramo da bi Grad Zagreb, u cilju poboljšanja sustava, trebao značajno povećati postotak odvojenog, recikliranog i kompostiranog otpada u Zagrebu i to ne na način da se samo postave neki od potebnih kontejnera na ulice nego da se usvoji sustav prikupljanja odvojenog otpada od vrata do vrata. Građani će se odlučiti na recikliranje i kompostiranje ukoliko im se omogući jednostavan i efikasan sustav te ako su troškovi recikliranja niži od naknade za odlaganje.

Za Zelenu akciju:

Mr.sc. Jagoda Munić
Predsjednica